THE DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL PRODUCT MANAGEMENT FOR COMMUNITY TOWARDS THE CREATIVE ECONOMY: KRABI PROVINCE

การพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาเพื่อชุมชนสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์: จังหวัดกระบี่

Pannaray Pramtun[1*] พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น[1*]
Kanoknaj Bongkodsupapa[2] กนกนัจ บงกชศุภภา[2]

Abstract

Background and Objectives: The research project, "The Development of Intellectual Product Management for Community Towards Creative Economy: Krabi Province focuses on enhancing the batik textile products of community enterprises. The study aims to promote local wisdom as a part of the creative economy by focusing on enhancing product design and marketing skills to increase the added value of community products in Krabi Province.

Methods: This study employed a qualitative research method by gathering data from relevant documents, research papers, and theories. It also involved interviews with experts and experienced individuals in batik production within the Krabi Province community. Fieldwork and hands-on workshops were conducted to create new batik patterns inspired by the symbolic flower of Srinakharinwirot University.

Key Findings: The research findings indicate that two workshop activities, namely color and fabric pattern development and marketing promotion, significantly enhanced the potential of the community enterprise group. This was reflected in a 16.25% increase in batik product orders over a four-month period. Furthermore, the research presented guidelines for developing batik products that align with market demands and create both economic and cultural added value.

Implications of the Study: This research focuses on the development and value enhancement of community batik products in Krabi Province by incorporating designs based on the symbolic flower of Srinakharinwirot University. These designs blend traditional craftsmanship with modern aesthetics and storytelling. Collaboration with experts and community enterprises helps ensure quality control and elevate the standards of community batik products. Furthermore,

Research Article
Received: 16 February 2025
Revised: 12 March 2025
Accepted: 13 March 2025

** Corresponding author*
email: pannaray591@gmail.com

How to cite:
Pramtun, P., & Bongkodsupapa, K. (2025). The development of intellectual product management for community towards the creative economy: Krabi Province. *Fine Arts Journal: Srinakharinwirot University, 29*(2), 93-108.

Keywords: Products Management; Intellectual Products; Creative Economy

คำสำคัญ: การจัดการผลิตภัณฑ์; ผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญา; เศรษฐกิจสร้างสรรค์

[1] Institute of Culture and Arts, Srinakharinwirot University, Thailand
[1] สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
[2] Institute of Culture and Arts, Srinakharinwirot University, Thailand
[2] สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ISSN 3027-8864 (Print) ISSN 3027-8872 (Online)

batik development serves as a crucial mechanism to promote modernity and enhance traditional Southern wisdom. It integrates creativity and contemporary production techniques to create diverse products that meet current market demands. This also includes promoting Southern cultural values by incorporating the concept of "Koon" or "Chaiyaphruek" flower patterns, the official flower of Srinakharinwakharn University, into the creative work.

Conclusions and Future Research: The development of batik products and the creation of added value are crucial for community growth. Therefore, both government and private sectors should provide support to the community in terms of knowledge, funding, and networks. This will elevate products to align with the creative economy and strengthen local communities, ultimately promoting the sustainable development of batik products.

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การวิจัยเรื่อง *การพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาเพื่อชุมชนสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์: จังหวัดกระบี่* โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของชุมชนจังหวัดกระบี่

วิธีการศึกษา: การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ทางด้านการผลิตผ้าบาติกในชุมชนจังหวัดกระบี่ รวมถึงการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม และการฝึกปฏิบัติการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นลวดลายที่สื่อความหมายถึงดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการศึกษาที่สำคัญ: ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 กิจกรรม ได้แก่ (1) การพัฒนาสีและลวดลายผ้า และ (2) การส่งเสริมด้านการตลาด สามารถเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีการวัดผลจากอัตราการสั่งผลิตสินค้าผ้าบาติกที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.25 ในระยะเวลา 4 เดือน นอกจากนี้ การวิจัยยังได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

นัยสำคัญของการศึกษา: งานวิจัยมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าบาติกชุมชนในจังหวัดกระบี่ โดยนำลวดลายดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ ผสมผสานกับความทันสมัย ควบคู่ไปกับการสร้างเรื่องราว และการร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อควบคุมคุณภาพการผลิตสินค้าทางภูมิปัญญาและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกชุมชน อีกทั้งการพัฒนาผ้าบาติกยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความทันสมัยและยกระดับภูมิปัญญาดั้งเดิมของภาคใต้ โดยผสมผสานความคิดสร้างสรรค์และเทคนิคการผลิตสมัยใหม่ เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของตลาดปัจจุบัน รวมถึงส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมจากภาคใต้ ประกอบแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานจากลวดลาย "คูน" หรือ "ชัยพฤกษ์" ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สรุปผลและแนวทางการศึกษาในอนาคต: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและการต่อยอดมูลค่าเพิ่มมีความสำคัญต่อการเติบโตของชุมชน ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนในด้านความรู้ งบประมาณ และเครือข่ายแก่ชุมชน เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกอย่างยั่งยืน

1. บทนำ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงอุทิศพระวรกายอย่างต่อเนื่องในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมผ้าไทย พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างในการใช้ผ้าไทยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เสริม และทรงมุ่งมั่นที่จะรักษาและฟื้นฟูศิลปหัตถกรรมไทยโบราณให้คงอยู่อย่างยั่งยืน หนึ่งในพระราชปณิธานที่สำคัญของพระองค์คือ การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยตระหนักถึงคุณค่าของผ้าไทย ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติ และต่อยอดภูมิปัญญานี้ให้คงอยู่คู่ผืนแผ่นดินไทย (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2565)

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ทรงสนพระทัยในงานศิลปาชีพมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ โดยได้ตามเสด็จสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปทรงเยี่ยมเยียนสมาชิกศิลปาชีพในภูมิภาคต่าง ๆ ทำให้ทรงซึมซับถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สร้างสรรค์และสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง พระองค์ทรงเจริญรอยตามพระยุคลบาทสืบสานพระราชปณิธานจากสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการสานต่องานด้านหัตถกรรมศิลป์ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาวบ้านทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย (สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, 2565) เช่น โครงการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก “บาติกโมเดล” สู่ตลาดสากล เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญและชาวบ้าน นำไปสู่การสร้างรายได้และต่อยอดสู่ตลาด เพื่อให้เกิดอาชีพที่ยั่งยืน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าของชาติ ตลอดจนเผยแพร่สู่ระดับสากล (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2566)

คำว่า “บาติก (Batik)” แต่เดิมเป็นคำในภาษาชวาที่ใช้เรียกผ้าที่มีลวดลายเป็นจุด คำว่า “ติก” มีความหมายว่า “เล็กน้อย” หรือ “จุดเล็ก ๆ” เช่นเดียวกับคำว่า “ตริติก” หรือ “ตาริติก” ดังนั้น คำว่า “บาติก” จึงมีความหมายว่า “ผ้าที่มีลวดลายเป็นจุด ๆ” ซึ่งมีวิธีการทำโดยการใช้เทียนปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี และใช้วิธีการแต้ม ระบาย หรือย้อมในส่วนที่ต้องการให้ติดสีเท่านั้น ผ้าบาติกบางชิ้นที่มีความยากในการทำอาจผ่านขั้นตอนการปิดเทียน แต้มสี ระบาย และย้อมสีหลายครั้ง ส่วนผ้าบาติกอย่างง่ายอาจทำได้โดยการเขียนเทียนหรือพิมพ์เทียน แล้วจึงนำไปย้อมสีที่ต้องการ (พีรณัฐ จันทร์สกุลณี, 2562)

ผ้าบาติกนั้นมีการพัฒนาและเข้ามาสู่ประเทศไทยในเขตจังหวัดภูเก็ต และได้ขยายไปยังแถบฝั่งอันดามัน โดยเริ่มต้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2526-2528 ได้มีการจัดการเรียนรู้ที่วิทยาลัยครูภูเก็ต ซึ่งปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต โดยมีอาจารย์ชูชาติ ระวิจันทร์ (ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว) ผู้มีบทบาทสำคัญในการยกระดับงานบาติกลายเขียนเทียนจากงานหัตถกรรมให้กลายเป็นงานจิตรกรรมที่มีคุณค่า โดยสร้างสรรค์รูปแบบและลวดลายที่โดดเด่น เช่น ดอกไม้ นก และสัตว์ทะเล การทำผ้าบาติกในจังหวัดภูเก็ต รวมถึงจังหวัดใกล้เคียงอย่างพังงาและกระบี่ ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอันดามัน ได้กลายเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับ

ISSN 3027-8864 (Print) ISSN 3027-8872 (Online)

ผู้คนในท้องถิ่นและชุมชนโดยรอบ (โสภณ ศุภวิริยากร, 2557, น. 81-82) ทั้งนี้ ผ้าบาติกในจังหวัดกระบี่มีเอกลักษณ์ของลวดลายส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวของท้องทะเล ปลา และธรรมชาติ สีสันสดใส ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับบริบทภูมิประเทศและวัฒนธรรมของจังหวัดได้เป็นอย่างดี (ศุภนิชา ศรีวรเดชไพศาล, 2564 อ้างถึงใน พร้อมพงศ์ ทองจำเริญ, 2564)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยในปัจจุบันมีเป้าหมายหลักในการเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวขับเคลื่อน ซึ่งอาศัยองค์ความรู้ งานสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา และการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับนวัตกรรมสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้ประกอบการในชุมชน เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์สินค้าที่มีเอกลักษณ์และมีมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการผลิตสินค้าใหม่ แต่ยังรวมถึงการสร้างสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม และการนำสินทรัพย์เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มที่ การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นจึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาให้มีความยั่งยืนต้องเน้นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมทางเลือกในการซื้อสินค้าภูมิปัญญาคุณภาพสูงที่มีเรื่องราวและคุณค่าทางวัฒนธรรมยังเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ (ณรงค์ เจนใจ, 2566, น. 576-577)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งอยู่ที่แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร เดิมเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง เมื่อปี พ.ศ. 2492 และได้พัฒนาเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาในปี พ.ศ. 2496 ก่อนจะเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 จนถึงปัจจุบัน โดยมีปรัชญาว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” (Education is Growth) ตรงกับภาษาบาลีว่า “สิกฺขา วิรุฬฺหิ สมฺปตฺตา” มหาวิทยาลัยมีพันธกิจในการผลิตและพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การสร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรมที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ให้บริการวิชาการที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ศึกษา สืบสานและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนพัฒนาระบบบริหารที่มีคุณภาพและธรรมาภิบาล สีประจำมหาวิทยาลัยได้แก่ สีเทา หมายถึง ความคิดหรือสติปัญญา และสีแดง หมายถึง ความกล้าหาญ เมื่อรวมเป็นสีเทา-แดง หมายถึง “ความกล้าหาญที่จะคิด และการคิดอย่างกล้าหาญ” ส่วนต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยคือ “ต้นราชพฤกษ์” หรือที่เรียกว่า “คูน” หรือ “ชัยพฤกษ์” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2558)

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชนจังหวัดกระบี่ ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกที่มีเอกลักษณ์ของเรื่องราวทางวัฒนธรรม และบทบาทของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในฐานะแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคน พัฒนาสังคม ตลอดจนสืบสานและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาเพื่อชุมชนสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จังหวัดกระบี่ โดยมีแนวคิดการสร้างสรรค์ลวดลายจากต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยคือ

“ต้นราชพฤกษ์” ที่มีความสอดคล้องกับลวดลายผ้าบาติกในเอกลักษณ์ของการบอกเล่าเรื่องราวของลวดลายทางธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการและยกระดับศักยภาพผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกจังหวัดกระบี่ เพื่อเพิ่มทักษะด้านการพัฒนาสินค้าภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรม การออกแบบลายผ้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และเทคนิคต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน ตลอดจนช่วยอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ให้ยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ของชุมชน จังหวัดกระบี่

2.2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของชุมชน จังหวัดกระบี่

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 การศึกษากระบวนการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ สามารถพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ชุมชนกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดกระบี่มากยิ่งขึ้น

3.2 การพัฒนากระบวนการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก สามารถต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของชุมชน จังหวัดกระบี่

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการผ้าบาติกที่เขียนเทียนด้วยมือในจังหวัดกระบี่

4.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการผ้าบาติกในจังหวัดกระบี่ จำนวน 2 กลุ่ม รวม 18 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนไทบาติกเขาคราม ตำบลเขาคราม อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ และ 2) วิสาหกิจชุมชนเก๋บาติก ตำบลคลองพน อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

5. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง *การพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาเพื่อชุมชนสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์: จังหวัดกระบี่* ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ISSN 3027-8864 (Print) ISSN 3027-8872 (Online)

5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1.1 การศึกษาข้อมูลเอกสารจากหนังสือ บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการจัดการผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญา เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จังหวัดกระบี่ ผ้าบาติก และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5.1.2 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชนกลุ่มตัวอย่างที่ผลิตผ้าบาติก โดยใช้วิธีการเขียนเทียนด้วยมือในจังหวัดกระบี่

5.1.3 การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับประเด็นคำถาม รวมถึงไม่เรียงลำดับขั้นตอนในการสัมภาษณ์ เน้นการพูดคุยเชิงสนทนา หรือการเล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ตรง

5.1.4 การสัมภาษณ์เฉพาะบุคคล โดยสัมภาษณ์ผู้นำจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 ท่าน ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทสัมภาษณ์และการสนทนากับผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ตรง รวมทั้งการเก็บข้อมูลภาคสนาม

5.2.2 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ผู้วิจัยวิเคราะห์กระบวนการผลิตผ้าบาติกที่ใช้วิธีการเขียนเทียนด้วยมือ โดยเรียงลำดับขั้นตอนของกระบวนการผลิต และจัดทำองค์ประกอบของการผลิตตามรูปแบบลวดลายที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น

5.3 รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก

5.3.1 กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสีและลวดลายผ้า” โดยให้ผู้เข้าร่วมทดลองออกแบบลวดลายเขียนเทียนด้วยมือลงบนผ้า และย้อมคราม เพื่อศึกษาลวดลายตามความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน และกำหนดหัวข้อการสร้างสรรค์คือ “ดอกราชพฤกษ์” และ “ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ”

โดยมีวิทยากร 2 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ มุสิกะปาน วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 2) อาจารย์ ดร.กรกลด คำสุข วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 1 กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบลวดลายผ้า
(พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น, ประเทศไทย, 2567)

ภาพที่ 2 กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนเทียนด้วยมือ
(พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น, ประเทศไทย, 2567)

ISSN 3027-8864 (Print) ISSN 3027-8872 (Online)

ภาพที่ 3 กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการย้อมคราม
(พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น, ประเทศไทย, 2567)

5.3.2 กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ "การส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์" กิจกรรมนี้ได้ดำเนินการจัดนิทรรศการแสดงผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อนำมาจัดแสดง ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โดยมีวิทยากร 2 ท่าน ได้แก่ 1) อาจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ พัฒนสิริ วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 2) อาจารย์ ดร.กิติศักดิ์ เยาวนานนท์ วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 4 กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางการตลาด
(พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น, ประเทศไทย, 2567)

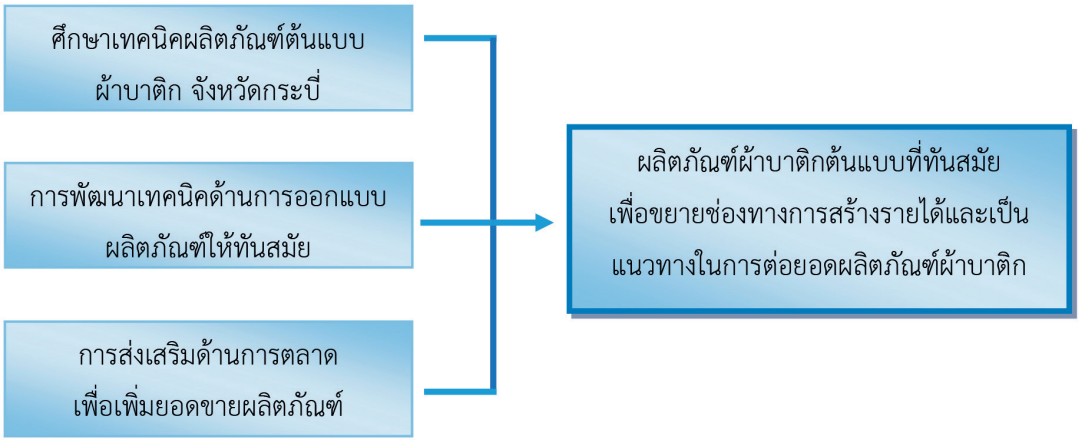
ภาพที่ 5 การจัดนิทรรศการแสดงผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น, ประเทศไทย, 2567)

ISSN 3027-8864 (Print) ISSN 3027-8872 (Online)

5.4 ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินกิจกรรมทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก รวมระยะเวลา 1 ปี

5.5 กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 6 กรอบแนวความคิดในการทำวิจัย
(พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น, ประเทศไทย, 2567)

6. ประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่า กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกระบี่ จะได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ของชุมชน เพื่อให้สามารถต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกของชุมชนจังหวัดกระบี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ของชุมชนจังหวัดกระบี่ และ 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของชุมชนจังหวัดกระบี่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1 กระบวนการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ของชุมชนจังหวัดกระบี่

ผ้าบาติกเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ การจัดการผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ของชุมชนประกอบด้วยกระบวนการผลิตผ้าบาติก เริ่มต้นด้วยการออกแบบลวดลาย จากนั้นเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบในการลง

เทียน ย้อมสี และล้างเทียน เมื่อเสร็จแล้วจึงตกแต่งและตรวจสอบคุณภาพ ขั้นตอนการผลิตนี้ต้องใช้ความชำนาญและความใส่ใจในรายละเอียด เพื่อให้ได้ผ้าบาติกที่มีคุณภาพสูง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผ้าบาติกมีความทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของตลาด สอดคล้องกับ วรรณชนก ขามช่วง, นวลละออง อรรถรังสรรค์ และพงศธร ตันตระบัณฑิตย์ (2563) ที่กล่าวว่า การจัดการผลิตภัณฑ์มีผลกระทบเชิงบวกต่อการเจริญเติบโตขององค์กร เนื่องจากการกลั่นกรองแนวคิดจะทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและแตกต่าง ทำให้เกิดความน่าสนใจและดึงดูดผู้บริโภค และนอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ยังสามารถตอบสนองคุณค่าที่ผู้บริโภคต้องการได้ การนำแนวคิดใหม่มาทดสอบกับกลุ่มตลาดเป้าหมาย เพื่อศึกษาการตอบสนองของผู้บริโภค จะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อและการกลับมาซื้อซ้ำอีก (วรรณชนก ขามช่วง, นวลละออง อรรถรังสรรค์ และพงศธร ตันตระบัณฑิตย์, 2563, น. 53)

การพัฒนาลวดลายผ้าและเทคนิคการผลิตจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาและสามารถนำผลิตภัณฑ์ไปต่อยอดผลิตเป็นสินค้าอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับตลาด ดังที่ ณรงค์ เจนใจ (2566) กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาให้เกิดความยั่งยืนกับชุมชนในรูปแบบการเปลี่ยนคุณค่าทางวัฒนธรรมมุ่งสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจนั้น ผลิตภัณฑ์ต้องแสดงออกถึงเอกลักษณ์เป็นสำคัญ และชุมชนต้องพร้อมร่วมมือกันในการพัฒนา เป็นการส่งเสริมทางเลือกให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าทางภูมิปัญญาที่มีคุณภาพ มีเรื่องราวที่สะท้อนความเป็นถิ่นฐาน และสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม (ณรงค์ เจนใจ, 2566, น. 576)

7.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของชุมชนจังหวัดกระบี่

การพัฒนาลวดลายดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผ้าบาติก รวมถึงการผสมผสานลวดลายที่ร่วมสมัย เพื่อให้ผ้าบาติกมีความหลากหลายและตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากนี้ ยังมีการเลือกใช้วัสดุที่มีคุณภาพดี เช่น ผ้าและสีที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผ้าบาติกมีความคงทน สีไม่ตก และมีอายุการใช้งานยาวนาน รวมถึงการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอนการผลิต ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

แนวทางการต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ได้แก่ การสร้างเรื่องราว (Storytelling) การนำเสนอเรื่องราว ลวดลาย หรือกระบวนการผลิต ซึ่งช่วยเพิ่มคุณค่าทางจิตใจให้กับผลิตภัณฑ์และสร้างความประทับใจแก่ผู้บริโภค อีกทั้งการร่วมมือกับนักออกแบบหรือผู้เชี่ยวชาญในองค์กร เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละพื้นที่ จะช่วยเพิ่มความดึงดูดใจแก่ผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

ISSN 3027-8864 (Print) ISSN 3027-8872 (Online)

ภาพที่ 7 ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก
(พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น, ประเทศไทย, 2567)

ภาพที่ 8 ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก
(พรรณนารายณ์ เปรมตุ่น, ประเทศไทย, 2567)

จากการเข้าร่วมการวิจัยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไทบาติก เขาคราม จังหวัดกระบี่ และวิสาหกิจชุมชนชลธี By เก๋บาติก จังหวัดกระบี่ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมและสรุปการต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของชุมชน จากการสัมภาษณ์ทั้งสองกลุ่ม พบว่า มีอัตราการสั่งผลิตสินค้าในระยะเวลา 4 เดือน คิดเป็นร้อยละ 16.25

ตารางที่ 1 อัตราการสั่งผลิตสินค้าผ้าบาติกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกระบี่
(กนกนัจ บงกชศุภภา, ประเทศไทย, 2567)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	เดือนที่ 1	เดือนที่ 2	เดือนที่ 3	เดือนที่ 4	เฉลี่ย
วิสาหกิจชุมชนไทบาติก เขาคราม จังหวัดกระบี่	20 ม. (10%)	30 ม. (15%)	30 ม. (15%)	50 ม. (25%)	16.25
วิสาหกิจชุมชนชลธี By เก๋บาติก จังหวัดกระบี่	20 ม. (10%)	30 ม. (15%)	30 ม. (15%)	50 ม. (25%)	16.25
รวมเฉลี่ย					**32.50**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากยอดสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจทั้งสอง พบว่า มีปริมาณการสั่งซื้อที่เท่ากัน ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานแบบสหปฏิบัติการ โดยกลุ่มวิสาหกิจทั้งสองได้ร่วมมือกันในกระบวนการผลิตและบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการผลิตที่กำหนดไว้

ดังนั้น จากการวิจัยเรื่อง *การพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาเพื่อชุมชนสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์: จังหวัดกระบี่* ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ของชุมชน และเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของชุมชน จังหวัดกระบี่ พบว่า มีการดำเนินการใน 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสีและลวดลายผ้า” และ 2) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์”

ทั้งนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไทบาติก เขาคราม และวิสาหกิจชุมชนชลธี By เก๋บาติก จังหวัดกระบี่ สามารถจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และสร้างยอดขายให้กับชุมชนได้เพิ่มขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

8. การสรุปผลและการอภิปรายผล

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า กระบวนการจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ของชุมชนจังหวัดกระบี่ เริ่มต้นจากการออกแบบลวดลาย การเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบ การลงเทียน ย้อมสี ล้างเทียน ตกแต่ง และตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความชำนาญและความใส่ใจในรายละเอียด การพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผ้าบาติกมีความทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของตลาด การจัดการผลิตภัณฑ์มีผลต่อการเติบโตขององค์กร และการพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

ISSN 3027-8864 (Print) ISSN 3027-8872 (Online)

นอกจากนี้ การพัฒนาลวดลายผ้าและเทคนิคการผลิตจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาจำเป็นต้องแสดงออกถึงเอกลักษณ์ และชุมชนต้องร่วมมือกันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของชุมชนจังหวัดกระบี่ ทำโดยการนำลวดลายดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผ้าบาติกผสมผสานกับลวดลายที่ร่วมสมัย และเลือกใช้วัสดุที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสร้างเรื่องราว (Storytelling) การร่วมมือกับนักออกแบบ และการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอนการผลิต จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้

จากการเข้าร่วมการวิจัยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไทบาติก เขาคราม จังหวัดกระบี่ และวิสาหกิจชุมชนชลธี By เก๋บาติก จังหวัดกระบี่ พบว่า ภายหลังการดำเนินกิจกรรม มีอัตราการสั่งผลิตสินค้าของทั้งสองกลุ่มวิสาหกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.25 ภายในระยะเวลา 4 เดือน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและการต่อยอดมูลค่าเพิ่มมีความสำคัญต่อการเติบโตของชุมชน โดยการพัฒนาลวดลาย รูปแบบ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ควบคู่ไปกับการสร้างเรื่องราว การร่วมมือกับนักออกแบบ และการควบคุมคุณภาพ จะช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกได้

นอกจากนี้ การนำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ จะช่วยสร้างความแตกต่างและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในตลาดได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและการต่อยอดมูลค่าเพิ่ม จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวพบว่า การพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์ “ผ้าบาติก” เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความทันสมัยและยกระดับคุณค่าภูมิปัญญาของชุมชนภาคใต้ ด้วยการผสมผสานความคิดสร้างสรรค์และเทคนิคการผลิตสมัยใหม่เข้ากับภูมิปัญญาดั้งเดิม ผ้าบาติกไม่เพียงแต่รักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่ยังสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการของตลาดในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมจากภาคใต้ สู่การสร้างสรรค์ลวดลายดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีกด้วย

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนด้านความรู้และงบประมาณแก่ชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกและการต่อยอดมูลค่าเพิ่ม

9.2 ควรต่อยอดการวิจัยโดยการสำรวจหรือวัดประเมินความพึงพอใจที่มีต่อลวดลายที่ได้รับการออกแบบขึ้นใหม่ ภายในชุมชนและองค์กร

10. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ งบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัย ประจำปี 2567

11. รายการอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2566). *โครงการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก “บาติกโมเดล” สู่ตลาดสากล.* สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2568, จาก https://www.samutsakhon.go.th/_new/news/detail/1864

ณรงค์ เจนใจ. (2566, กันยายน-ธันวาคม). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, *8*(3), 559-579. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/article/view/260728

พร้อมพงศ์ ทองจำเริญ. (2564, 15 มิถุนายน). เล่าลวดลายเอกลักษณ์ศิลปะบนผืนผ้า “บาติก”: เขียนบทความโดย ศุภนิชา ศรีวรเดชไพศาล. *เดลินิลส์วาไรตี้: เดลินิวส์ กรอบบ่าย*, ฉบับที่ 26178. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2568, จาก https://het.rmutt.ac.th/?p=40353

พีรณัฐ จันทร์สกุลณี. (2562, 22 สิงหาคม). *เปิดประวัติ “ผ้าบาติก” อารยธรรมสำคัญจากอินโดนีเซีย สู่งานหัตถศิลป์ล้ำค่าของประเทศไทย.* สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2568, จาก https://vogue.co.th/beauty/fashion/undefined/article/batikhistory

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2558). *ประวัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2568, จาก https://www.swu.ac.th/history.php

วรรณชนก ขามช่วง, นวลละออง อรรถรังสรรค์, และพงศธร ตันตระบัณฑิตย์. (2563, กันยายน-ตุลาคม). ผลกระทบของการจัดการผลิตภัณฑ์ที่มีต่อการเจริญเติบโตขององค์กรของธุรกิจอาหารเสริมในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, *39*(5), 44-56.

ISSN 3027-8864 (Print) ISSN 3027-8872 (Online)

สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/243576

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (2565). *เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ ทรงฟื้น "ผ้าไทย" ให้สมัยใหม่ ชุบชีวิต-เพิ่มรายได้พสกนิกร.* สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2568, จาก https://www.thaitextile.org/th/insign/detail.2844.1.0.html

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2565). *สืบสานพระราชปณิธาน เฉลิมพระเกียรติ 90 พรรษา พระพันปีหลวง รักษา "ผ้าไทย" สมบัติคู่ชาติให้ยั่งยืน.* สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2568, จาก https://www.cea.or.th/th/news-updates/12Aug2022

โสภณ ศุภวิริยากร. (2557, กรกฎาคม-ธันวาคม). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อผ้าบาติกในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่. *วารสารวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 4*(2), 79-100.